

SAMEN MAKEN WE DE TOEKOMST

UNIVERSITAIRE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING IN WOORD EN BEELD

vli ruos
SHARING MINDS, CHANGING LIVES

MEI 2017
JAARVERSLAG 2016

IN DIT JAARVERSLAG:

Innovatief talent strijdt voor een duurzame toekomst	2
Howest goes Uganda: eye-opener en life-changing experience	4
Bruggenbouwer Xavier Gellynck geeft MMU vleugels	9
Conferentie houdt Belgisch-Vietnamese band warm	10
Hoe leeuwen en mensen beter kunnen samenleven in Kenia	14
App 'Zone-it' opent digitale deuren voor Afrikaanse studenten	18
Praktische cursus helpt ziekenhuisinfecties tegengaan	20
Kennisoverdracht en samenwerking redt levens in Tanzania	21
Kom naar buiten	23
Hoe de wereld er over tien jaar uitziet	24
Koningin Mathilde: 'Jullie maken een verschil'	27
Ben je nog mee? De vier grootste veranderingen bij VLIR-UOS	28
De nieuwe lichter projecten in cijfers	34
Budget VLIR-UOS 2016	36

*Internationale masterstudenten tijdens de
Get Together Night 2016 aan de UHasselt
(Foto: Liesbeth Driessen)*

U kent het beeld wel. Dat wetenschappers wereldvreemd zouden zijn en in een ivoren toren zitten, hoog boven, en vooral ver weg van, de samenleving. Wetenschap die vooral zichzelf bedient. Wij dagen u uit door te zeggen dat u de ivoren toren in dit jaarverslag niet zult tegenkomen.

UIT DE IVOREN TOREN

We menen te mogen geloven dat we met de universitaire ontwikkelingssamenwerking in de wereld staan. Via onderzoek, onderwijs en dienstverlening zoeken we naar antwoorden op globale en lokale uitdagingen. En door samenwerking, tussen Vlaanderen en het Zuiden én binnen Vlaanderen, vinden we meer specifieke antwoorden.

We zien een duidelijke verschuiving: waar we ongeveer twintig jaar geleden, bij de start van VLIR-UOS, nog vooral onder elkaar samenwerkten (universiteiten in Vlaanderen en het Zuiden en later met hogescholen erbij), treden tegenwoordig meer en meer andere partners toe, zoals overheden, bedrijven, NGO's, en andere actoren actief op het vlak van ontwikkelingssamenwerking. Die evolutie juichen we alleen maar toe: we hebben die andere spelers broodnodig om wetenschappelijke kennis te vertalen naar de samenleving en om de juiste vragen te blijven stellen.

In dit jaarverslag belichten we projecten die, samen met die andere actoren, een verschil maken. Net door samen de schouders onder een project te zetten, is het resultaat vele malen groter dan wanneer ieder apart aan de slag gaat. Vaak ontstaat dan een kettingreactie: een idee inspireert anderen en genereert op zijn beurt weer nieuwe ideeën en initiatieven.

Minister van Ontwikkelingssamenwerking Alexander De Croo riep in 2015 de niet-gouvernementele actoren van de Belgische ontwikkelingssamenwerking op om meer samen te werken. In 2016 waren we samen met de andere actoren van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking druk in de weer om per land een gezamenlijke strategie uit te werken en onze interventies op elkaar af te stemmen. VLIR-UOS stimuleert de universiteiten en hogescholen actief om in hun projecten andere actoren te betrekken, uit zowel binnen- als buitenland, om de impact op het terrein zoveel mogelijk te vergroten.

Samen bereiken we meer, dat staat vast. Maar dit kan niet met om het even welke partner. Er moet een 'match' of een 'klik' zijn, en minstens ook een wederzijdse win-win. De samenwerking mag niet eindigen bij de ondertekening van een memorandum of understanding. De uitdaging voor universitaire ontwikkelingssamenwerking is enerzijds meer externe actoren bij onze projecten te betrekken, maar anderzijds ook meer en meer concrete stappen te zetten naar het zichtbaar in de markt zetten van producten en kennis die ontstaan uit de wetenschappelijke samenwerking. Ons succes ligt immers in 'sharing minds, changing lives' – levens veranderen, zowel op als buiten de campus.

Wat doen we met de ivoren toren? Laten we niet wachten tot die instort of als ruïne verkommt. Laten we, volgens de principes van duurzaam erfgoedbeheer, de toren een nieuwe bestemming geven. Bijvoorbeeld als uitkijktoren die zicht heeft op alle individuen en groepen uit de samenleving, en die ons laat zien waar er brandhaarden zijn in onze samenleving. Vervolgens keren we terug naar beneden, om met onze beide voeten stevig op de grond de gepaste oplossingen te zoeken in de samenleving en de wereld van vandaag.

Wij wensen u veel inspiratie!

Paul Janssen,
voorzitter VLIR-UOS

Kristien Verbrugghen,
directeur VLIR-UOS

INNOVATIEF TALENT STRIJDT VOOR EEN DUURZAME TOEKOMST

De deelnemers krijgen 12 uur om hun idee uit te werken tot een prototype (foto: Centro de Aprendizaje Abierto, UNALM Peru)

Stel je voor: een wedstrijd waarbij je studenten en onderzoekers twaalf uur lang samenzet en hen vraagt innovatieve technologische oplossingen te ontwikkelen voor prangende uitdagingen in onze samenleving. Dat is de insteek van de BIO Hackathon, die voor de eerste keer plaatsvond in december 2016 aan de universiteit La Molina (UNALM) in Peru. De BIO Hackathon is een samenwerking tussen VLIR-UOS en UNALM.

Medeorganisator **José Maria Espinoza Bueno** van het Centrum voor Open Learning aan de UNALM geeft een toelichting bij haar ervaringen en de resultaten van het initiatief.

Wat is de BIO Hackathon?

Tijdens de BIO Hackathon zoeken studenten en docenten innovatieve technologische oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Ze krijgen daarvoor 12 uur de tijd. De deelnemers ontwikkelen nieuwe software of prototypes en combineren kennis en technieken uit de wetenschappen, technologie, techniek, kunst en wiskunde. Een jury van

academici en ondernemers beslist wie in de prijzen valt. Enkele weken vooraf vinden er voorbereidende werksessies plaats, waarbij de deelnemers ideeën kunnen lanceren en zich verdiepen in technieken, zoals 3D-printen.

Waarom een BIO Hackathon?

De organisatoren vatten het als volgt samen: 'The best way to learn is to create.' José Maria Espinoza Bueno: 'We hebben innovatieve oplossingen nodig op het vlak van leefmilieu, duurzaam bestuur, verantwoord ondernemen, organische productie, digitale cultuur en open data. De BIO Hackathon creëert een dynamische

omgeving waar studenten en docenten van de UNALM interdisciplinaire projecten kunnen ontwikkelen, samen met andere universiteiten en ondernemingen die gelinkt zijn aan technologische innovatie. We streven naar een grotere bewustwording van onze studenten voor de bescherming van het leefmilieu, waarbij ieder vanuit zijn eigen discipline kan meedoen.'

Waaruit bestaat de prijs?

'De winnaars kregen de mogelijkheid om een opleiding te volgen aan een eenheid van de UNALM die ondernemerschap ondersteunt. De teams zullen een coaching krijgen, zodat ze hun ideeën kunnen versterken, een ondernemingsplan uitwerken en deelnemen aan oproepen voor financiering via overheidsprogramma's voor innovatie.'

Wat is de meerwaarde van de Bio Hackathon?

'De BIO Hackathon maakt gebruik van de technologische faciliteiten van het Centrum voor Open Learning op het vlak van 3D-printing en multimedia.

De wedstrijd sluit mooi aan bij de doelstellingen van onderwijsinnovatie en technologische ontwikkeling van het VLIR-UOS-programma en kreeg ook de steun en medewerking vanuit de UNALM-directie en zes departementen en eenheden binnen de universiteit. Daarnaast waren externe spelers betrokken, zoals 'Start Up Peru', een overheidsproject dat innovatie in de samenleving ondersteunt.'

Komt er een vervolg?

'Jazeker, de tweede BIO Hackathon gaat door in juli 2017. In 2018 willen we de eerste Wetenschaps- en Technologiebeurs van UNALM organiseren, met deelname van universiteiten, maar ook bedrijven, de civiele samenleving en de overheid.'

Het winnende team van G-EcoBlock, de ecologische baksteen (foto: Centro de Aprendizaje Abierto, UNALM, Peru)

OVER HET PROJECT

De BIO Hackathon ontstond vanuit het VLIR-UOS-programma voor Institutionele Universitaire Samenwerking met UNALM en het Centrum voor Open Learning van de UNALM, dat mede vanuit het VLIR-UOS-programma tot stand is gekomen. De Nationale Landbouwuniversiteit La Molina (UNALM) in Lima is de grootste landbouwuniversiteit van Peru. Het IUS-programma met de UNALM ging van start in 2010, met deelname van de KU Leuven, UHasselt en UGent. Coördinatoren zijn Carmen Velzmoro Sanchez (UNALM) en Eddie Schrevens (KU Leuven). De BIO Hackathon is onderdeel van het innovatieproject voor het duurzaam beheer van landbouwecosystemen en plattelandontwikkeling, met medewerking van het Education Innovation Centre, onder leiding van Elva Rios, Carlos Gomez en Jan Elen, en het project Open Learning Centre, waar Stephan Sas, Jan Elen en Eddie Schrevens van de KU Leuven bij betrokken zijn.

De winnende ideeën

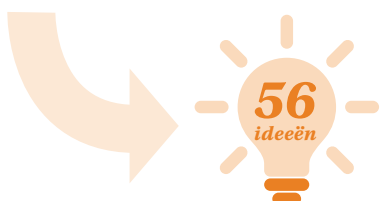
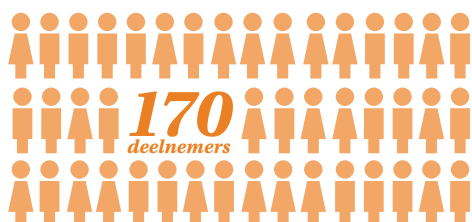
Op de eerste plaats: 'G-EcoBlock', een ecologische baksteen volgens het principe van de Legoblok, gemaakt uit samengeperst huishoudelijk afval. Terwijl bij de productie van conventionele bakstenen veel broeikasgassen vrijkomen, is dat niet zo bij de aanmaak van de G-EcoBlock. Verder is de ecologische baksteen heel eenvoudig te plaatsen, wat zorgt voor een goedkopere en snellere bouw van huizen, die ook nog eens beter geïsoleerd zijn en beter bestand tegen aardbevingen.

Op de tweede plaats: 'ECO-Charger', een prototype van een gsm-lader die werkt zonder elektrische stroom, maar zijn energie uit de wisselwerking tussen planten en microben in de bodem haalt. Dit project maakt het mogelijk om energie voor verlichting of toegang tot internet op een ecologische manier te voorzien in afgelegen gebieden in de bergen en de wouden van Peru.

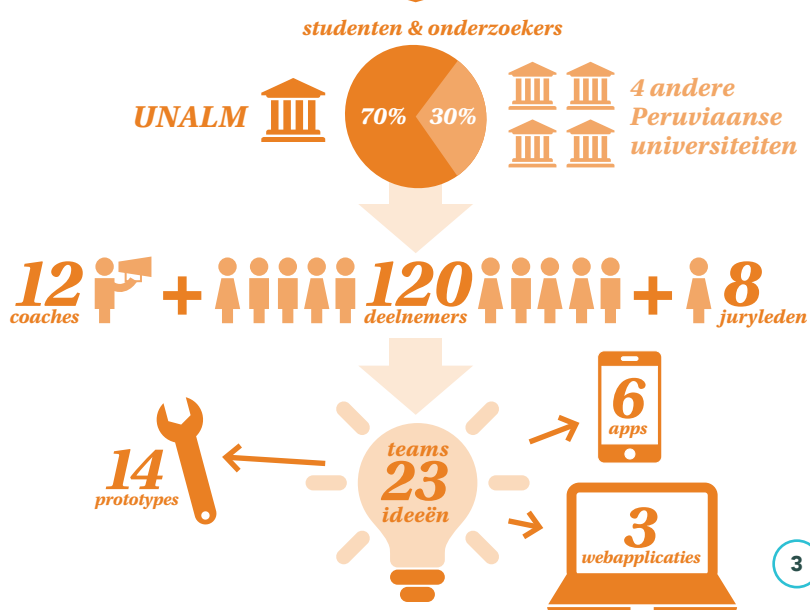
Op de derde plaats: 'Hulk POWER', een natuurlijke energiedrank, op basis van tarwekiemen en gefermenteerde komboechathee, die omwille van zijn positieve eigenschappen een gezond alternatief vormt voor de conventionele energiedranken waarvan is bewezen dat ze schadelijk zijn.

De BIO Hackathon in cijfers

3 werksessies vooraf:

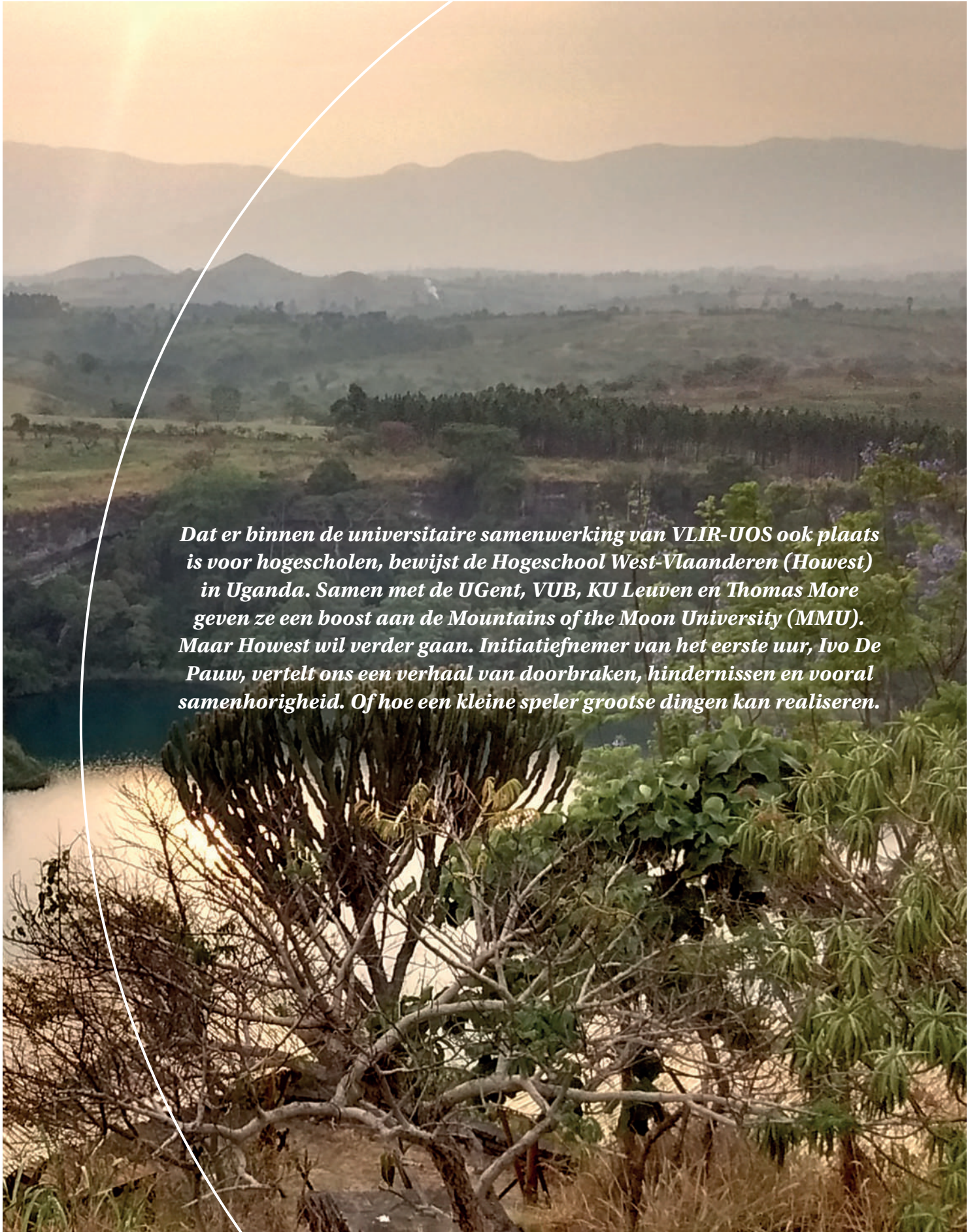

BIO Hackathon

MMU ligt in de heuvelachtige Rwenzoriregio in het westen van Uganda (foto: Herman Diels)

HOWEST GOES UGANDA EYE-OPENER EN LIFE CHANGING EXPERIENCE

Dat er binnen de universitaire samenwerking van VLIR-UOS ook plaats is voor hogescholen, bewijst de Hogeschool West-Vlaanderen (Howest) in Uganda. Samen met de UGent, VUB, KU Leuven en Thomas More geven ze een boost aan de Mountains of the Moon University (MMU). Maar Howest wil verder gaan. Initiatiefnemer van het eerste uur, Ivo De Pauw, vertelt ons een verhaal van doorbraken, hindernissen en vooral samenhang. Of hoe een kleine speler grootse dingen kan realiseren.

Op de MMU-campus, met Vlnr lokaal programmacoördinator Edmond Kagambe, Howestdirecteur Onderwijs en Internationalisering Frederik D'hulster en Howestlector Ivo De Pauw (foto: Ann Deraedt)

Ivo De Pauw is lector toegepaste wiskunde, outreach officer en ICT-adviseur. In 2012 wakkerde hij het vuur aan om vanuit Howest samen te werken met de Mountains of the Moon University (MMU) in Uganda. De universiteit ligt in Fort Portal, een stad van 57.000 inwoners in het westen van Uganda, die volgens prognoses tegen 2040 zal geëxplodeerd zijn tot 600.000 inwoners. De nog jonge universiteit – opgericht in 2005 – ontstond op initiatief van de lokale gemeenschap.

De Mountains of the Moon University heeft volgens Ivo De Pauw een krachtige missie, maar ze kijkt aan tegen enorme organisatorische en structurele uitdagingen: 'De gerichtheid op de regio zit in hun DNA. Maar de capaciteit is erg laag, al zit die ondertussen in de lift. Ik ben er pas nog geweest. Als ik me inbeeld hoe het was in 2012, dan is het verschil na vijf jaar al duidelijk zichtbaar.'

Hoe raakte je in contact met MMU?

'Dat was via vrienden die bij Broederlijk Delen werkten. Ik was in Fort Portal en wandelde toevallig langs de ICT-faculteit van de MMU. Die wilde ik weleens van dichtbij zien. Ik praatte er met de coördinatoren en mocht enkele cursussen inkijken. De inhoud zag er erg verouderd uit, als in de jaren '70.'

Tijdens de VLIR-UOS-matchmaking in 2012 bezocht een delegatie van Moun-

“Collega’s die ik meeneem naar de jaarlijkse meeting in Uganda komen altijd veranderd terug. Het is een life changing experience.”

tains of the Moon University de Vlaamse universiteiten en hogescholen, met als doel partners te vinden voor een twaalfjarig samenwerkingsprogramma. Ivo De Pauw, Bart Leenknecht en Kristel

Balcaen namen deel vanuit Howest. 'Uiteindelijk is uit die contacten het IUS-programma ontstaan. Ik zou betrokken zijn bij het ICT-luik.'

Een e-mail openen duurde een volle minuut

'Om een idee te geven van de toestand van de universiteit in 2012: de ICT-faculteit had geen firewall of lokale netwerkinfrastructuur. De pc's van de serverroom zouden we in België al lang hebben vervangen. De inschrijving van nieuwe studenten gebeurde volledig

manueel. Ze dienden hun documenten in bruine enveloppen in, maar die gingen regelmatig verloren. Internet was er toen al, maar het werkte uitermate traag. Eén e-mail openen duurde een volle minuut. Dus niemand gebruikte de e-mailaccount van de universiteit. Zelfs de

vicerector verstuurde e-mails via zijn hotmailaccount.'

Vijf jaar later staat er een serverroom zoals je die in België ook vindt en

heeft de hele campus sinds kort toegang tot snel internet. Ivo De Pauw: 'Een email openen gaat nu even snel als bij ons. Dankzij samenwerking met Close The Gap* hebben alle personeelsleden een eigen laptop. En met de steun van de provincie West-Vlaanderen hebben we een tien kilometer lange optische kabel kunnen leggen tussen de campus en het Ugandese universiteitsnetwerk.'

Institutionele samenwerking als drijfveer

De eerste fase van de Institutionele Universitaire Samenwerking (IUS) met Mountains of the Moon University ging in 2013 van start, met aan boord de UGent, KU Leuven, VUB, Thomas More en Howest. Ivo De Pauw: 'Met de Howest zijn we een kleine speler binnen het IUS, maar programmacoördinator Xavier Gellynck (UGent) heeft ons steeds als gelijkwaardige partners

gezien. Ik heb nooit een onderscheid gemerkt.'

Het IUS-programma bestaat uit twee luiken, waarbij het eerste inzet op socio-economische ontwikkeling in de westelijke regio van Uganda, met onder andere projecten over zuivel

“Het was geen gemakkelijk parcours, maar de ervaring leert dat het toch in orde komt als we volhouden.”

en aquacultuur. Ivo De Pauw: 'Met Howest zijn we betrokken bij het tweede luik van institutionele versterking van Mountains of the Moon University, en meer specifiek de ICT. Je zou kunnen zeggen dat de universiteit het voertuig is en ICT de wielen eronder. Neem e-learning, financieel beheer of studentenregistratie, het heeft allemaal met ICT te maken.'

Maar het bleef niet bij samenwerking binnen het IUS-programma. Ivo De Pauw: 'We zaten met een zekere frustratie, omdat we als hogeschool veel meer in de aanbieding hebben dan wat in het IUS past. Zo kwamen er vragen vanuit opleidingen, zoals verpleegkunde en toerisme, om samen

te werken met Uganda. Daarom besloten we om een samenwerkingsakkoord te sluiten met Mountains of the Moon University. Dat moest meer zijn dan een vodje papier.'

Welke boodschap wil je meegeven aan anderen die een dergelijk traject willen starten?

'Het is zeker geen gemakkelijk parcours geweest', verzekert Ivo De Pauw. 'Vooral in het begin loop je tegen obstakels die je moet overwinnen. In ons geval was dat het verscheppen van materiaal, een overheid

>>

* Close The Gap is een partnerorganisatie van VLIR-UOS die afgeschreven computers inzamelt en een tweede leven geeft in ontwikkelingsprojecten in het Zuiden.

Het MMU-radioteam (foto: Simon Desmet)

die niet altijd mee wil werken, een tekort aan lokale know-how... Soms lijkt het sleuren aan een dood paard, maar de ervaring leert dat het toch in orde komt als we volhouden. De aanhouder wint gaat hier dus zeker op.'

'Ondertussen ziet de directie veel return in de samenwerking. Onze rector Lode De Geyter heeft het initiatief van bij de start gesteund, net als Howest-directeur Onderwijs en Internationalisering Frederik D'hulster. En onder andere doordat de Uganda-initiatieven alsmaar toenamen, creëerde onze ICOS Kurt Debaere zelfs een nieuwe dienst, de Howest Outreach.'

Waarin zit de meerwaarde van het project voor Howest?

'In de eerste plaats is er een meerwaarde voor onze studenten. We willen hen opleiden met een open blik op de wereld. Daarvoor hebben we stagepartners nodig waarop we kunnen vertrouwen. Mountains of the Moon University geeft ons de zekerheid dat ze goed voor onze studenten zorgen. En ook de studenten zijn erg tevreden.

Ook voor het personeel van Howest is de Uganda-ervaring zowel een eyeopener als een life changing experience.

Ivo De Pauw: 'Het Ugandaverhaal gaat hier rond als een goedaardig virus. Collega's vragen spontaan waar er nood aan is.

Ivo De Pauw over MMU: 'De gerichtheid op de regio zit in hun DNA' (foto: MMU)

Ik neem elk jaar collega's mee naar de IUS-meetings in Uganda. Die komen altijd veranderd terug. En vaak blijven die ook betrokken bij het programma. Dat ze zelf komen vragen of ze mee mogen vormt toch het beste bewijs van het positieve effect op het personeel?'

Welk verschil is er inmiddels zichtbaar bij MMU, in vergelijking met 5 jaar geleden?

'De uitbreiding van het campusgebouw, de verbeterde infrastructuur - het computerlabo is nu die naam

waardig -, het sneller internet en de manier van werken is veel gestructureerder en planmatiger dan voordien.

Dankzij het VLIR-UOS-programma hebben ze ook andere internationale donoren kunnen aantrekken.'

We hebben elkaar gevonden

Naast Howest is ook de hogeschool Thomas More betrokken bij het programma met Mountains of the Moon University. Samen met de VUB en lokale docenten bouwden ze op de campus in Uganda een radiostation. Ivo De Pauw: 'Het is dankzij VLIR-UOS dat Thomas More en Howest elkaar hebben gevonden als hogeschool. We werken nu op een zeer zinvolle en constructieve manier samen.' Zo zorgde Thomas More voor de juiste apparatuur in de radiostudio en gebruikte Howest haar expertise bij de inrichting. Naast docenten, zijn er ook heel wat studenten betrokken.

Blik op de toekomst

Howest en Mountains of the Moon University blijven er helemaal in geloven. In februari 2017 trok een delegatie van Howest naar Uganda om de samenwerking van de voorbije drie jaar te evalueren. De resultaten waren positief voor beide partijen, waardoor ze een nieuw akkoord ondertekenden voor samenwerking tot 2020. Ivo De Pauw is tevreden, maar betreurt dat er nog geen evenwicht is: 'Jaarlijks ontvangt Mountains of the Moon University verschillende van onze studenten. Wij hebben ondertussen drie personeelsleden uit Uganda voor een IT-training aan Howest op bezoek gehad, maar nog geen Ugandese studenten. Dat wil ik veranderd zien.'

"We willen onze studenten opleiden met een open blik op de wereld."

Howest informaticadocent Jef Daels geeft een opleiding aan MMU-personeel (foto: Ivo De Pauw)

BRUGGENBOUWER **XAVIER GELLYNCK** GEEFT MMU VLEUGELS

(foto: MMU)

Wat in 2012 begon als een samenwerking tussen enkele Vlaamse universiteiten en hogescholen met de Mountains of the Moon University (MMU), is na vijf jaar uitgegroeid tot een breed programma waarbij een waaier aan privébedrijven, overheden, boerengroepen en NGO's betrokken zijn. Vlaams programmacoördinator Xavier Gellynck, professor agro-marketing aan de UGent, vond een bondgenoot bij Belgisch ereconsul voor Uganda Bernard Dossche. Samen slaagden ze erin externe partijen te overtuigen om te investeren in MMU.

Xavier Gellynck: "Binnen het IUS-programma stimuleren we de lokale gemeenschap om de zuivel- en aquacultuursector te versterken, in het bijzonder in het westen van Uganda. Er is een grote nood aan fondsen om tegemoet te komen aan alle doelstellingen van het programma. Vandaar dat we

Samen sterk. Vlnr lokaal programmacoördinator Edmond Kagambe, Vlaams programmacoördinator Xavier Gellynck, Howestdirecteur Onderwijs en Internationalisering Frederik D'hulster en MMU-rector John Kasenene (foto: MMU)

proberen samen te werken met externe private en publieke instellingen om bijkomende middelen te bekomen om onze activiteiten te steunen."

Enkele voorbeelden van steun via externe partners:

- Ugandese master- en PhD-studenten ontvangen een beurs via onder meer de overheid van Zuid-Korea, het Nederlandse Nuffic en het Noorse NORAD.
- TEAM-projecten en Zuidinitiatieven, met de financiering van VLIR-UOS, sluiten aan bij de institutionele samenwerking met MMU.
- Een project voor drinkwatervoorziening in Fort Portal, uitgewerkt door een onderzoeker van MMU, krijgt financiering via het Vlaams Partnerschap Water voor Ontwikkeling.
- Er is samenwerking met verschillende Belgische NGO's, waaronder PROTOS, waarbij het waterlabo van MMU wordt gebruikt om wateranalyses uit te voeren.
- Belgische bedrijven ondersteunen en financieren de ontwikkeling van een zuivelcentrum in Uganda, om zuivelverwerkingsbedrijven aan te trekken in de regio. Packo Inox doneerde melkkoeltanks en melkmachines. Een team van MMU bezocht in 2015 Packo Inox in België.
- Via Howest doneerde de provincie West-Vlaanderen een internetkabel ter waarde van € 37.500.

CONFERENTIE HOUDT BELGISCH-VIETNAMESE BAND WARM

Naast keynotelezingen presenteerden onderzoekers posters over hun onderzoeksprojecten (foto: Sonia Beeckmans)

In september 2016 vond aan de Can Tho University in Vietnam een internationale conferentie plaats over moleculaire biologie en de toepassing ervan in de gezondheidszorg en bij de productie van voedsel en voeder. De conferentie richtte zich op de alumni uit Vietnam en de Filipijnen die de voorbije twintig jaar de master Moleculaire Biologie volgden, gezamenlijk georganiseerd door de VUB, KU Leuven en UAntwerpen. Zowel de alumni als de aanwezige professoren presenteerden hun onderzoek en hun huidige activiteiten.

Organisator professor **Eddy Van Driessche** (VUB): 'Met de conferentie willen we de kennis van de alumni up-to-date houden, ervaringen uitwisselen en van elkaar te weten komen wie wat doet op het vlak van onderzoek, onderwijs en dienstverlening.'

Een van de meer dan zestig deelnemers was **Trung Anh Nguyen**, projectdirecteur Research & Development van het Vietnamese bedrijf The Pan Group: 'Ik heb enorm veel geleerd van deze conferentie. Het heeft me echt geholpen om linken te leggen tussen de academische en de bedrijfswereld. Hopelijk kan ik in de toekomst nog deelnemen aan dit soort events.'

De deelnemers kwamen uit Vietnamese en Filipijnse universiteiten, onderzoeksinstituten, bedrijven en de overheid. Vanuit België waren Belgisch ambassadeur mevrouw Jehanne Roccas en vertegenwoordigers van de VUB, KU Leuven en UAntwerpen aanwezig.

Eddy Van Driessche: 'Dankzij de aanwezigheid van de Belgische ambassadeur kon de Vietnamese overheid overtuigd worden van het belang van samenwerking met België in het algemeen, en van een beurzenprogramma in het bijzonder. Bedoeling is dat in de toekomst nog meer Vietnamese studenten in Vlaanderen komen studeren via het beurzenprogramma van de Vietnamese overheid. Daartoe werd in Hanoi een infovergadering gehouden tijdens de Belgische week in november 2016. Daarop waren vertegenwoordigers aanwezig van het Vietnamese ministerie dat verantwoordelijk is voor het beurzenprogramma en van de verschillende Vlaamse universiteiten en VLIR-UOS. Tijdens de Belgische week kreeg de universitaire samenwerking tussen Vietnam en België een prominente plaats toebedeeld.'

De conferentie kwam tot stand met de steun van VLIR-UOS, binnen het programma Internationale Congressen.

Alumni van de Master in Moleculaire Biologie (foto: Sonia Beeckmans)

“Deze conferentie heeft me echt geholpen om linken te leggen tussen de academische en de bedrijfswereld.”

De universitaire samenwerking staat in de kijker tijdens de Belgische week in Hanoi (foto: Christophe Goossens)

Wat is alumniwerking?

Alumniwerking houdt in dat de programmaverantwoordelijken contact houden met de alumni om te weten of zij de opgedane kennis en ervaring effectief inzetten voor "changing lives". Daarnaast worden alumni medeverantwoordelijk om een eigen netwerk actief te houden, voor uitwisseling van informatie, recente literatuur en ervaringen, en om mogelijke samenwerkingsprojecten op te zetten.

MET LOKALE BOEREN OP ZOEK NAAR GENETISCHE RIJSTDIVERSITEIT IN VIETNAM

Eén van de deelnemers aan de conferentie is de Vietnamese **Mai Tran Thi Xuan**. In 2001 volgde ze in België de master Moleculaire Biologie. De opgedane kennis en ervaring past ze momenteel toe in een project voor de bescherming en ontwikkeling van rijst, tussen Can Tho University en het departement Wetenschap en Technologie van de provincie Ca Mau.

De kwaliteit van de rijstsoorten is de laatste jaren erg afgenomen in de Ca Mau provincie, waardoor de rijst minder oogst oplevert en dus ook minder inkomsten voor de boeren.

Mai Tran Thi Xuan: 'De traditionele teelttechnieken die lokale boeren toepassen schieten tekort. Er is dringend nood aan praktische oplossingen voor de bescherming en ontwikkeling van rijstsoorten die we kunnen gebruiken om een antwoord te bieden op stressfactoren, zoals droogte.'

Traditionele of wilde rijstvariëteiten zijn belangrijk als bron van genetisch materiaal, maar de meeste zijn ondertussen verloren gegaan. Mai Tran Thi Xuan: 'De boeren in de provincie hebben de gewoonte om nieuwe rijstsoorten te gebruiken en de

De kwaliteit van de rijstsoorten is de laatste jaren erg afgenomen in de Ca Mauprovincie (foto: Mai Tran Thi Xuan)

variëteiten waarmee ze al generaties lang kweken links te laten liggen. Bovendien zijn wilde rijstvariëteiten met uitsterven bedreigd omdat hun habitat wordt vernietigd door menselijke activiteit.'

Mai Tran Thi Xuan werkt samen met enkele honderden lokale rijstboeren en landbouwadviseurs. Ze helpt hen om belangrijke genetische bronnen op te sporen. Daarmee kunnen ze de rijstsoorten verbeteren, waardoor die meer oogst opleveren en beter bestand zijn tegen de impact van klimaatverandering.

Mai Tran Thi Xuan tijdens een workshop: 'Er is dringend nood aan praktische oplossingen voor de bescherming en ontwikkeling van genetische bronnen.' (foto: Mai Tran Thi Xuan)

MASTERPROEF DIMITRI TOMMISSEN

HOE LEEUWEN EN MENSEN BETER KUNNEN SAMENLEVEN IN KENIA

(foto: Dimitri Tommissen)

Dimitri Tommissen is masterstudent biologie aan de Universiteit Antwerpen. Voor zijn masterproef trok hij in 2016 drie maanden naar Kenia, om er onderzoek te doen naar jaag- en eetgedrag van leeuwen in het Nairobi National Park. Door de toenemende bevolkingsgroei in hun land zoeken alsmaar meer Kenianen een woonplek in de buurt van nationale parken. Daar komen ze in contact met de wilde dieren uit de parken. Een probleem ontstaat wanneer de dieren het vee van de nieuwe bewoners als prooi verkiezen. De voorbije jaren duiken regelmatig gevallen op van lokale veehouders die leeuwen doden, als vergelding voor het veeverlies.

Hoe kwam je tot dit onderwerp?

'Toen ik aan de universiteit les kreeg over de human wildlife conflicts, dacht ik meteen dat ik hier verder in wou gaan', bekent **Dimitri Tommissen**. 'Toen professor De longh het onderzoek over de leeuwen in en rond het Nairobi National Park in Kenia voorstelde als mogelijk thesisonderwerp was dat een kans die ik niet kon laten liggen.'

'In juli 2016 vertrok ik samen met medestudent Stijn Verschuere naar Kenia. De data die we verzamelden dienden niet alleen voor onze master-scriptie, maar maakten ook deel uit van het doctoraatsonderzoek van Francis Lesilau van de Kenya Wildlife Service*.

We spreken Dimitri over zijn ervaring in Kenia:

Was het je eerste contact met Afrika?

'Nee. Ik was al een keer in Tanzania geweest, tijdens de tropische stage die de opleiding Biologie van de Universiteit Antwerpen elke twee jaar organiseert. Toch zorgde de aankomst in Nairobi nog voor een cultuurshock. In de stad heerst een enorme verkeersdruk. Het contrast met het typische beeld van een rustig Afrikaans savannelandschap is enorm. Gelukkig konden we die chaos snel vergeten, want we trokken al meteen naar het Nairobi National Park.'

Wat deden jullie precies in het nationaal park?

'De eerste week hielpen we het personeel van de Kenya Wildlife Service bij de plaatsing van een GPS-halsband bij een leeuw. De weken nadien voerden we veldwerk uit. We telden dieren die leeuwen als prooi gebruiken, zoals buffels, zebra's, impala's en gazelles. Die telling dient om in te schatten of er voldoende prooien beschikbaar zijn in het park. Ook observeerden we de leeuwen, om hun sociale structuur en beweging in kaart te brengen. Zo

Dimitri geeft een gastles over milieuproblematiek aan Tangaza University College, een plaatselijke hogeschool (foto: Dimitri Tommissen)

kunnen we een beeld vormen van de interacties binnen en tussen de groepen in het park. Daarbij kunnen we ook nagaan of bepaalde groepen of individuen voor problemen zorgen als ze het park verlaten. Verder verzamelden we nog uitwerpselen en zochten we karkassen van opgegeten prooien om de samenstelling van het leeuwendiët te analyseren.'

Hoe verliep de samenwerking met het personeel van de Kenya Wildlife Service?

'Erg goed. We hadden veel contact met hen en in het bijzonder met onze lokale promotor Francis Lesilau.'

"We kregen écht het gevoel dat we deel van het team waren, en niet enkel studenten."

Hadden jullie ook contact met de lokale bevolking?

'Ja, via een priesterstudent die we leerden kennen op onze verblijfplaats. Hij nam ons af en toe mee naar de armere buurten, waar we konden ervaren hoe de mensen daar leven. We gaven ook een gastles over milieuproblematiek aan het Tangaza University College.

Ook de parkwachters ontvingen ons telkens met zeer veel gastvrijheid en een kop thee in hun kamp. Ik heb zeer veel respect voor wat zij doen.'

Wat heeft het verblijf opgeleverd?

'We hebben goed kunnen bijdragen tot het onderzoek en alle benodigde data verzameld. De Kenya Wildlife Service zal de data nu analyseren. De informatie over de verplaatsingen van de leeuwen, onder andere via de GPS-halsband, zorgt voor meer inzicht in de conflicten buiten het park en kan gebruikt worden als waarschuwingssysteem. De Kenya Wildlife Service stuurt haar rangers achter de leeuwen aan om aanvallen te voorkomen. Verder helpt de informatie die we verkregen over de prooi beschikbaarheid in het park om beter te begrijpen wat de leeuwen buiten het park drijft.'

En dan de brandende vraag: kunnen leeuwen en mensen beter samenleven?

'Naast het puur wetenschappelijk onderzoek om de conflicten te begrijpen lijkt het mij vooral ook zeer belangrijk om kennis over te brengen naar de lokale bevolking. Voorlichting

geven aan de lokale boeren of educatieve programma's aan schoolkinderen zijn naar mijn mening essentieel. Op deze manier kan men bewustzijn creëren en begrip voor de situatie van de leeuwen.'

Wat is je het meest bijgebleven?

'Het veldwerk was een onvergetelijke ervaring, om elke dag in een prachtig gebied onderzoek te doen. Naast leeuwen konden we ook andere dieren bewonderen, zoals neushoorns, giraffen, zebra's en luipaarden. Maar evengoed het contact met de lokale mensen die erg begaan zijn met het Nationaal Park is me sterk bijgebleven.

Als ik één moment zou moeten uitkiezen, dan is het toch de plaatsing van de GPS-halsband bij een leeuw. Dit was niet alleen voor het onderzoek zeer belangrijk, aangezien dit veel nieuwe data oplevert, maar ook voor mij persoonlijk was het een zeer motiverende ervaring.'

Liep het soms ook wel eens mis?

'Ja. We hadden problemen met onze chauffeur die steeds meer geld wou

dan vooraf afgesproken. Ook viel de auto regelmatig in panne, waardoor we soms enkele dagen geen werk konden uitvoeren. Hoewel we dit achteraf hebben uitgepraat, geeft dit je toch het gevoel dat je soms puur als inkomstenbron wordt bekeken, wat het werk minder leuk maakt. Gelukkig heeft dit niet de hele drie maanden geduurd. Het is daarom belangrijk om op voorhand duidelijk-

“We moeten bewustzijn creëren en begrip voor de situatie van de leeuwen.”

ke afspraken te maken over betalingen. Dat had ons veel frustratie en tijd bespaard.'

Hoe bereid je je voor op drie maanden veldwerk in Kenia?

'Stijn en ik hebben vooraf verschillende overlegmomenten gehad met onze promotor aan de Universiteit Antwerpen. Onze Keniaanse promotor, Francis Lesilau, konden we in Nederland ontmoeten, toen hij op bezoek was aan de Universiteit Leiden. En studenten van die universiteit vertelden ons over hun eerdere

veldwerkervaring in Kenia. Met de technieken die we in Kenia zouden toepassen waren we al wat vertrouwd en we volgden vooraf een voorbereidingssessie voor reisbeursstudenten. We waren dus best goed voorbereid.'

Hangt aan een verblijf van drie maanden in Kenia geen groot prijskaartje?

'Toch wel. Gelukkig kon ik rekenen op de reisbeurs van VLIR-UOS en steun uit het onderzoeksbudget van de Universiteit Leiden. Ook de Gemeentelijke Raad voor Ontwikkelingssamenwerking van

Wijnegem heeft me geholpen, samen met vrienden en familie.'

Zou je het opnieuw doen?

'Absoluut! Ik kan iedereen deze ervaring aanraden. Onderzoekers die dit als job mogen doen, mogen zich zeer gelukkig prijzen. Ik hoop ten volle dat ik hier ook ooit de kans toe krijg.'

*De Kenya Wildlife Service is een Keniaanse overheidsorganisatie die het wild in Kenia beschermt.

'Deze foto geeft een onvergetelijk moment weer, waar we een zender aanbrengen bij een leeuw in Nairobi National Park. Het was een prachtige kans om er deel van uit te mogen maken. Ook geeft deze foto mooi de samenwerking met Kenya Wildlife Service en onze begeleider Francis Lesilau weer.'
(foto: Dimitri Tommissen)

APP 'ZONE-IT' OPENT DIGITALE DEUREN VOOR AFRIKAANSE STUDENTEN

Trotse gebruikers van 'mfunzi', de app aan de Mzumbi University in Tanzania (foto: Mzumbe University)

Wat begon als een spin-off van de universitaire samenwerking met Mzumbe University in Tanzania, is uitgegroeid tot een krachtige onlinetool die het leven van de Afrikaanse student veel eenvoudiger maakt. Wat volgt is het verhaal van Zone-it, de app die zowel Mzumbe University als de University of the Western Cape in Zuid-Afrika op de interactieve kaart zet.

Annelies Verdoolaege, coördinator van het Afrika Platform van de Associatie Universiteit Gent, is van bij de start betrokken bij de ontwikkeling van de app.

Hoe is het idee ontstaan?

Annelies Verdoolaege: 'Professor Koen Stroeken van Afrikaanse Talen en Culturen kwam met het idee voor een app waarmee studenten met elkaar kunnen communiceren en informatie vinden over hun vakken, maar ook over

extra-curriculaire activiteiten, zoals sport en cultuur. De app sluit aan bij zijn onderzoek naar digitale antropologie, waarbij gekeken wordt naar hoe mensen omgaan met digitalisering, vooral in een Afrikaanse context.'

De samenwerking met Mzumbe University in Tanzania en de University of the Western Cape in Zuid-Afrika, is voortgekomen uit eerdere VLIR-UOS-projecten met beide universiteiten, mede geïnitieerd door de Vlaamse academici.

Wat zijn succesfactoren van Zone-it?

'Eigenlijk zijn er twee dingen essentieel bij de app. Ten eerste gaat het om een beschermde gemeenschap, de zogenaamde trusted community. Enkel studenten en personeel van de universiteit krijgen toegang, waardoor de info betrouwbaar is. Een tweede belangrijk element is dat de app inspeelt op het 'hier en nu'. Een student kan nuttige actuele info vinden over zaken die hem of haar interesseren vanaf de plek op de campus waar hij of zij zich op dat moment bevindt.'

De app is in november 2016 aan Mzumbe University in Tanzania gelanceerd. 'De reacties waren erg positief', bevestigt Annelies Verdoolaege. 'Momenteel draait de bèta-versie en worden de laatste bugs eruit gehaald. Aan de University

of the Western Cape (UWC) staan ze klaar om de app aan het publiek voor te stellen.'

Voor welke problemen biedt de app een oplossing?

'Transport is een pijnpunt voor studenten in Afrika. Hoe geraak ik op een veilige manier aan de universiteit?

Kan iemand me brengen? Zijn er busjes

beschikbaar? Een ander probleem is huisvesting. Waar vind ik betaalbare kamers? Die info zullen studenten voortaan op de app kunnen raadplegen. Dienstverleners, zoals busbedrijven, kunnen er hun aanbod kenbaar maken, maar ook studenten kunnen onder elkaar nuttige info uitwisselen. Dat is dus een win-win situatie. Een derde thema is veiligheid. Via de app kunnen studenten verdachte situaties aan elkaar melden.'

De succesfactor: maak de app onmisbaar

'Zo'n app kan alleen maar werken als die nuttig is voor de studenten. De University of the Western Cape heeft beslist om de app te gebruiken als officieel communicatiekanaal vanuit de centrale administratie. Het lesmateriaal en de boodschappen aan de studenten, over bijvoorbeeld wijzigingen van het lesrooster, zullen via de app verspreid worden, net zoals informatie over culturele en sportieve activiteiten op de campus. Daarnaast kunnen studenten hun eigen activiteiten delen met elkaar en informatie uitwisselen, bijvoorbeeld over verlopen en gevonden items. Daar is een grondig proces aan voorafgegaan, waarbij alle studentenverenigingen betrokken zijn geweest.'

Hub voor digitale innovatie

'Mede dankzij de VLIR-UOS-financiering hebben beide universiteiten zich weten te ontwikkelen tot regionale hubs op het vlak van digitale innovatie en de inzet van digitale technologie

om sociale problemen aan te pakken. Ze hebben sinds kort zelfs een universiteitsbeleid voor mobiele applicaties. We zitten immers in een wereld waar apps de toekomst zijn. Hoe ga je daarmee om als universiteit? Want meer

en meer zullen ook studenten hun eigen apps ontwikkelen. Daar hebben ze nu een beleid voor uitgewerkt.'

Synergie leidt tot

capaciteitsversterking

'We zien dat er aan de twee universiteiten heel wat capaciteit is uitgebouwd over digitale technologieën, zowel technisch als op onderzoeksvlak. Die expertise is er dankzij Zone-it gekomen, door samen te werken met externe bedrijven en stagestudenten vanuit Howest.'

'We hebben de voorbije jaren ook andere partijen aan boord genomen, zoals de VUB, Howest en een app-ontwikkelingsbedrijf uit Dar es Salaam. Mzumbe University heeft nu plannen om de app uit te rollen naar andere partneruniversiteiten in Tanzania.'

'Tanzania en Zuid-Afrika hebben ons ingehaald'

'Zone-it is jaren geleden aan de UGent ontwikkeld en uitgetest binnen de vakgroepen Talen & Culturen en Geografie. Maar het zal nog even duren voor onze studenten de app ook effectief zullen kunnen gebruiken, want de nodige financiële middelen ontbreken op dit moment. Die middelen zijn nodig om een administratieve kracht aan te werven om de app te beheren. Je kunt dus zeggen dat Tanzania en Zuid-Afrika de UGent hebben ingehaald. Hopelijk kunnen we het nieuwe UGent-bestuur er enthousiast voor maken.'

Blik op de toekomst

In maart 2016 vond een workshop plaats over Zone-it, in het bijzijn van Zuid-Afrikaans viceminister van Telecommunicatie Hlengiwe Mkhize.

De workshop trok veel belangstellenden uit overheidssectoren, NGO's en beleidsvoerders die bezig zijn met digitale innovatie voor sociale inclusie. Annelies Verdoolaege: 'Dit is een goed voorbeeld van hoe een Noord-Zuid-Zuidproject veel verder kan gaan dan louter capacity building aan twee Afrikaanse universiteiten.'

De projectpartners willen verder gaan: 'We werken momenteel een vervolgpriject uit, waarbij we de Zone-it ook beschikbaar willen maken voor andere doelgroepen, zoals boeren, bewoners van townships of ondernemers in een bepaalde regio. Het principe blijft hetzelfde: toegang bieden tot nuttige info en de gebruikers met elkaar laten communiceren binnen een trusted community.'

OVER HET PROJECT

Het tweejarig Noord-Zuid-Zuid-project 'Zone-it 2.0 – Building an Active Student Community in Africa Through Digital Innovation' (2015-2016) bouwt verder op een eerder Noord-Zuid-Zuidproject uit 2013. In het recente project lag de nadruk op de toepassing van de app in de lokale studentengemeenschap aan Mzumbe University en de University of the Western Cape, en op het betrekken van stakeholders buiten de campus, op het vlak van transport en huisvesting.

Promotoren zijn Albogast Kilangi Musabila (Mzumbe University) en Koen Stroeken (UGent), en copromotoren James Njenga (University of the Western Cape) en Leo Van Audenhove (VUB).

Met het Noord-Zuid-Zuid-programma biedt VLIR-UOS universiteiten de mogelijkheid om verder te bouwen op de ervaring en kennis uit een Institutionele Universitaire Samenwerking, door er een buitenlandse universiteit bij te betrekken. Vanaf 2017 is Noord-Zuid-Zuid samenwerking opgenomen binnen het programma JOINT.

PRAKTISCHE CURSUS HELPT ZIEKENHUISINFECTIES TEGENGAAN

(foto: Jerry De Brie
voor de Artsenkrant)

Wist je dat ...?

... in gebieden met beperkte middelen voor gezondheidszorg ongeveer een op vier patiënten in een ziekenhuis een infectie oploopt?. De infecties leiden, bijvoorbeeld in het geval van een longontsteking, in 25% van de gevallen tot de dood van de patiënt. 'Ziekenhuisinfectiecontrole' is een medische discipline die ten strijde trekt tegen ziekenhuisinfecties. Maar de toepassing is in heel wat Afrikaanse landen nog erg beperkt en de discipline maakt niet altijd deel uit van de medische opleidingen.

Voorkomen is beter dan genezen

In september 2016 namen twintig gezondheidswerkers uit DR Congo, Benin, Burkina Faso, Burundi, Rwanda en Kameroen in Leuven

deel aan de internationale training over ziekenhuishygiëne en de preventie van ziekenhuisinfecties. Doel van de praktijkgerichte opleiding was dat de deelnemers de opgedane kennis overdragen naar collega's in hun eigen ziekenhuis.

Gutemberg Kpossou, laborant uit Benin, is alvast enthousiast om met de ervaring en kennis aan de slag te gaan: 'Het belangrijkste is om alle procedures die we hier hebben ontwikkeld en alle opgedane ervaring in eigen land in de praktijk te brengen om zo het aantal overgedragen infecties in onze ziekenhuizen te verminderen.'

De training kon rekenen op de steun van VLIR-UOS via het International Training Programme (ITP). 13 deelnemers ontvingen een VLIR-UOS-beurs.

OVER HET PROJECT

De training was een organisatie van de KU Leuven, onder leiding van professor Jan Jacobs, in nauwe samenwerking met Artsen Zonder Vakantie, het Instituut voor Tropische Geneeskunde en LUMOS, een organisatie van het Universitair Ziekenhuis Leuven die de medische ontwikkelingssamenwerking van het ziekenhuis coördineert. Sandy Groeninck, coördinator bij LUMOS: 'We hielpen bij de organisatorische, logistieke en administratieve aspecten van de opleiding. Een aantal LUMOS-vrijwilligers werkte inhoudelijk mee.' LUMOS en partner MEMISA financierden de deelname van zes medewerkers uit Afrikaanse partnerziekenhuizen.

In de zomer van 2016 werden in Tanzania plots heel wat volwassenen en kinderen ziek. Gelukkig konden onderzoekers van de Tanzania Food and Drugs Authority snel de link leggen naar besmette maïs. Ze waren vertrouwd met de ziekte, dankzij hun samenwerking met de Universiteit Gent en de Sokoine University of Agriculture.

KENNISOVERDRACHT EN SAMENWERKING REDT LEVENS IN TANZANIA

Professor **Geert Haesaert** (UGent) coördineerde het project langs Vlaamse zijde, samen met professor **Bruno De Meulenaer** (UGent). We stellen hem enkele vragen over de ziekte en de manier waarop de onderzoekers ingrepen.

Over welke ziekte ging het precies?

Geert Haesaert: 'Het ging om een acute aflatoxicose, wat slaat op het ziektebeeld veroorzaakt door giftige schimmels, de zogenaamde aflatoxi-

nes. We gebruiken de term wanneer een grote groep mensen op hetzelfde moment getroffen wordt. Een langdurige inname van de schimmel kan leiden tot levertumoren en leverbeschadiging, waardoor misselijkheid ontstaat, bloedingen of geelzucht. De schimmels groeien meestal op geoogst graan, zoals maïs, tarwe of sorghum, maar ook op bonen, noten, gedroogd fruit of koffie. De schimmels houden vooral van de warme en vochtige omstandigheden die je in subtropisch Afrika vaak aantreft.'

Welk effect had de uitbraak van de ziekte?

'Uiteindelijk stierven een dertigtal mensen aan de ziekte. Dat aantal zou zeker tien keer groter geweest zijn zonder de lokale expertise die via het VLIR-UOS-project was opgebouwd. Dankzij de samenwerking heeft de Tanzania Food and Drugs Authority (TFDA) snel kunnen ingrijpen en zijn vele mensenlevens gespaard gebleven.'

Geert Haesaert (rechts), naast onderzoeker Richard Madege van SUA, bij een maïsplantage (foto: Geert Haesaert)

Wat heeft er precies voor gezorgd dat de onderzoekers snel konden ingrijpen?

'Door het project wisten ze dat de schimmels problemen veroorzaken. Ze konden de symptomen bij de geïntoxiceerde personen direct thuisbrengen en zo de oorzaak vastleggen. Na de bepaling van het type aflatoxinen, konden ze de noodzakelijke maatregelen nemen, door onder andere het besmet voedsel op te sporen en uit de voedselketen te halen.'

Welke zaken zijn met het project aangepakt?

'Met het project wilden we de besmetting van granen door gifstoffen via schimmels bestuderen, de zogenaamde mycotoxines. Het ging vooral om maïs, maar ook tarwe en sorghum. We zochten methoden om de blootstelling aan die gifstoffen te verminderen, in de eerste plaats bij zuigelingen die naast borstvoeding ook vaak maïspap krijgen. We gingen op zoek naar alternatieve granen in het dieet van de zuigelingen.

Het project wil vermijden dat zuigelingen gifstoffen opnemen via hun maïspap (foto: van Dupont)

Daarnaast bekeken we mogelijke maatregelen die boeren kunnen treffen voor en na de oogst, bijvoorbeeld door teeltrotatie, de bestrijding van insecten of een betere bewaring van het graan.'

Hoe kunnen we een nieuwe besmetting in de toekomst vermijden?

'Het project zorgde voor een grote kennisoverdracht waardoor in de toekomst vooral preventief kan gewerkt

worden, via de verspreiding van landbouwtechnieken die tot een verminderde besmetting van mycotoxinen leiden. Daarnaast bestaan er alternatieven voor maïspap bij zuigelingen en is er de uitbouw van een beter monitoringsnetwerk, waardoor de Tanzania Food and Drugs Authority sneller kan ingrijpen bij besmetting.'

OVER HET PROJECT

Het project 'Developing effective strategies for minimizing exposure of fumonisins and aflatoxins in maize based complementary foods' genoot de steun van VLIR-UOS binnen het TEAM-programma, van 2011 tot en met 2015. Vanuit Tanzania was professor Martin Kimanya (Tanzania Food and Drugs Authority en Sokoine University of Agriculture, SUA) promotor en professor Bendantunguka Tiisekwa (SUA) co-promotor.

"Uiteindelijk stierven een 30-tal mensen aan de ziekte. Dat aantal zou zeker 10 keer groter geweest zijn zonder de lokale expertise via het VLIR-UOS-project."

Schimmels op de maïs kunnen leverbeschadiging en -tumoren veroorzaken bij langdurige inname (foto: Simone Berettoni)

KOM NAAR BUITEN

Doedag over
wetenschapscommunicatie

MAANDAG 14 NOVEMBER 2016 BRUSSEL

In 2016 organiseerden VLIR-UOS, het FWO, de Jonge Academie en de KVAB de tweede editie van *Kom Naar Buiten*, de doedag over wetenschapscommunicatie. Met *Kom Naar Buiten* willen we onderzoekers en hun instellingen motiveren om meer naar buiten te komen met hun onderzoek en de maatschappelijke impact ervan. Op 16 november 2017 vindt de derde editie plaats. Meer info: www.komnaarbuiten.be

Nummer 1 op Twitter

Kom Naar Buiten kon rekenen op massaal veel belangstelling op Twitter. Op 14 november 2016 in de late namiddag stond de hashtag #komnaarbuiten op nummer één van de Twitertrends in België. Dankzij de aandacht op sociale media bereikten we onderzoekers tot in de Verenigde Staten.

Trendinalia Belgium @trendinaliaBE

1. #komnaarbuiten
2. #Kazakhgate
3. #CHEurope
4. #diabetes...

HOE ZIET DE WERELD ER OVER TIEN JAAR UIT?

In 2016 kregen zes nieuwe partnerschappen vorm, tussen universiteiten uit Bolivia, Marokko, Kenia en Ethiopië, en Vlaamse universiteiten en hogescholen. De komende tien jaar zullen ze samen zowel academische als maatschappelijke uitdagingen aangaan. We stappen in de tijdmachine en bekijken wat de samenwerking ons in 2027 opgeleverd zal hebben.

Internationale samenwerking tussen universiteiten en hogescholen vormt een ideaal laboratorium om duurzame oplossingen te ontwikkelen voor globale en lokale uitdagingen. Maar dat kost tijd. Daarom investeert VLIR-UOS in langetermijnsamenwerking van meer dan tien jaar, met de programma's Institutionele Universitaire Samen-

werking, of kortweg IUS, en Netwerken voor Universitaire Samenwerking.

Institutionele Universitaire Samenwerking en NETWORK

Institutionele Universitaire Samenwerking (IUS) zet in op een partnerschap tussen een universiteit in het Zuiden en Vlaamse universiteiten en hogescho-

len. Het programma versterkt de lokale universiteit en werkt aan antwoorden op maatschappelijke noden. De Netwerken voor Universitaire Samenwerking (NETWORK) bouwen op hun beurt verder op vroegere IUS-samenwerking. Het programma creëert een nationaal netwerk waarin lokale universiteiten elkaar versterken en samen bijdragen aan nationale ontwikkelingsdoelen, met als vertrekpunt de expertise die in de ex-IUS-partneruniversiteit werd opgebouwd. IUS-netwerken zijn opgebouwd rond één centraal thema.

Nieuwe partners

In 2015 vond de selectie plaats van vijf nieuwe IUS-partneruniversiteiten en een Netwerkuiversiteit. In januari 2016 kwamen vertegenwoordigers van de zes geselecteerde universiteiten naar België, tijdens de zogenaamde 'matchmaking'. Doel van het bezoek was de noden en vragen uit het Zuiden te linken aan expertise en interesse voor samenwerking vanuit de Vlaamse universiteiten en hogescholen. Ze bezochten de Vlaamse universiteiten en ontmoetten geïnteresseerde onderzoekers. Op basis van de matchmaking stelden de partneruniversiteiten een team samen van lokale en Vlaamse coördinatoren en projectleiders en werkten ze hun programma's verder uit. De eigenlijke programma's zijn in 2017 gestart.

De Boliviaanse delegatie op bezoek bij de VUB (foto: VUB)

De delegaties uit Ethiopië, Marokko, Bolivia en Kenia tijdens de matchmaking (foto: Liesbeth Driessen)

*“You cannot predict the future,
you have to build it.”*

Overzicht van de nieuwe partnerschappen:

LAND	PARTNER-UNIVERSITEIT	PROGRAMMATITEL	VLAAMSE PARTNERS (beperkt tot projectleiding)
Institutionele Universitaire Samenwerking (IUS)			
Bolivia	Universidad Católica Boliviana "San Pablo"	Inclusieve gemeenschapsontwikkeling ter verbetering van de levenskwaliteit in kwetsbare rurale en urbane regio's in Bolivia	VUB, Odisee, UGent, UAntwerpen, KU Leuven
Ethiopië	Arba Minch University	Veertig bronnen, veertig naties. Op zoek naar een gemeenschappelijke basis voor duurzame ontwikkeling in de Zuid-Ethiopische Rift Vallei	KU Leuven, VUB, UAntwerpen, UGent
Ethiopië	Bahir Dar University	Wijsheid aan de bron van de Blauwe Nijl: onderzoek naar klimaat-veerkrachtige groene economie in Noord-West Ethiopië	UGent, UHasselt, KU Leuven, UAntwerpen
Kenia	Jomo Kenyatta University of Agriculture and Technology	Peulvrucht Excellentiecentrum in Voedsel- en Voedingszekerheid	KU Leuven, VUB
Marokko	Université Moulay Ismaïl	De Université Moulay Ismaïl als motor voor regionale ontwikkeling	UHasselt, KU Leuven, UGent
Netwerken voor Universitaire Samenwerking (NETWORK)			
Ethiopië	Jimma University	Universitaire samenwerking voor betere gezondheid in Ethiopië	UGent, UAntwerpen

VOORUITBLIK NAAR HET JAAR 2027

Tijd dus om in de tijdmachine te stappen. We vroegen enkele coördinatoren van de nieuwe partnerschappen wat het effect van de samenwerking volgens hen zal zijn over tien jaar. Een vooruitblik naar het jaar 2027:

De samenwerking met de Université Moulay Isma l (UMI) - Marokko

'You cannot predict the future, you have to build it.' Dat vormde het uitgangspunt toen we tien jaar geleden ons programma lanceerden. Onze eerste droom was om onze academische doelstellingen te bereiken en dat is ons gelukt, maar we zijn vooral fier over de impact op de regio en de gemeenschap: UMI is een belangrijk knooppunt geworden voor innovatie en socio-economische ontwikkeling in de Fes-Meknes-regio, vooral op het vlak van gezondheid, water- en voedselkwaliteit en traditionele planten. UMI wordt nu in Marokko gezien als model voor samenwerking tussen Afrika en Europa. We zien ook dat de relatie tussen de Vlaamse en Marokkaanse projectpartners ge evolueerd is van een academische samenwerking, naar een hechte vriendschap en interculturele uitwisseling. Zelfs Arabisch en Nederlands zijn geen totaal vreemde talen meer voor elkaar.'

Coördinatoren Samir El Jaafari (UMI) en Jean-Michel Rigo (UHasselt)

De samenwerking met Jomo Kenyatta University of Agriculture and Technology (JKUAT) - Kenia

Het programma heeft zowel de menselijke capaciteit aan JKUAT verbeterd, door doctoraats- en masteropleidingen, als de infrastructuur, via ICT en analyseapparatuur. We beschikken ondertussen over een uniek interdisciplinair en interdepartementaal excellentiecentrum in peulvruchtonderzoek, dat de volledige keten omvat van landbouwproductie, verwerking en de gezondheid van de consument. Het centrum combineert fundamenteel en toegepast onderzoek, met outreach activiteiten voor de gemeenschap. Dankzij de verbeterde competenties is JKUAT internationaal veel zichtbaarder geworden. We zien ook een duidelijke maatschappelijke impact, dankzij de ontwikkeling van betaalbare en voedzame peulvruchtsoorten, bewustmakingstools waarbij we inspelen op het idee dat bonen moeilijk zijn om te koken en tenslotte de productie van voedingsmiddelen op basis van peulvruchten.

Coördinatoren Daniel Sila Ndaka (JKUAT) en Marc E.G. Hendrickx (KU Leuven)

Het NETWORK Ethiopië

Dankzij het NETWORK Ethiopië

- zijn er minder ziekten en sterfte als gevolg van malaria, tuberculose en wormen, door toepassing van nieuwe kennis, instrumenten en technologieën voor preventie, diagnose en behandeling van die ziekten;
- hebben kinderen betere toegang tot vitaminerijke voeding, door een multidisciplinaire inspanning vanuit de publieke gezondheidsdiensten en de landbouw;
- is er een betere toegang tot voortgezet onderwijs, door meer eigen PhD-programma's;
- zijn de ICT- en bibliotheekdiensten aan de partneruniversiteiten vernieuwd en bieden ze een goede dienstverlening aan het personeel, de studenten en de gemeenschap;
- is er een wetenschappelijke output met een grote impact en invloed op het beleid.

Het NETWORK is uitgegroeid tot een bekend platform dat belangrijke stakeholders en beleidsmakers aantrekt voor beleidsdialog en de uitwisseling van ervaring.

Coördinatoren Kora Tushune (Jimma University) en Luc Duchateau (UGent)

(foto: Liesbeth Driessen)

KONINGIN MATHILDE: 'JULLIE MAKEN EEN VERSCHIL'

Op 23 februari 2016 bracht koningin Mathilde een bezoek aan de Universiteit Hasselt. Op uitnodiging van VLIR-UOS maakte ze er kennis met universitaire ontwikkelings samenwerking. Ze sprak met studenten en onderzoekers uit Vlaanderen en het Zuiden over hun ervaring. De koningin was erg onder de indruk. 'We hebben enthousiaste en enthousiasmerende academici als jullie nodig', onderstreepte ze.

Wat is universitaire ontwikkelings samenwerking precies en hoe maakt het een verschil? In een rondetafelgesprek getuigden onderzoekers en studenten over hun internationaal

"Het is een groot geschenk getuige te mogen zijn van jullie passie en enthousiasme."

onderzoek. Thema's kwamen aan bod zoals duurzame landbouw in DR Congo, integraal waterbeheer in Bangladesh en ecotoerisme in Tanzania. Koningin Mathilde toonde een grote interesse in de interuniver-

sitaire projecten en de persoonlijke motivatie van de betrokkenen.

Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen: handvaten voor een toekomst in verandering

Duurzame ontwikkeling ligt de koningin nauw aan het hart. Voormalig VN-Secretaris Generaal Ban Ki-moon kende haar de rol toe van ambassadrice ter promotie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's). Van de 17 doelstellingen gaat de vierde over onderwijs.

'Kwaliteitsvol onderwijs is een vector voor duurzame ontwikkeling', verzekert de koningin.

Academisch leiderschap

'We hebben jonge academici zoals jullie nodig,' verzekerde koningin Mathilde tijdens het gesprek met de studenten en onderzoekers. 'Door academisch leiderschap en creativiteit kunnen jullie een verschil maken voor vele mensen in de samenleving.' Ze riep allen op om de komende 15 jaar samen de schouders te wetten onder de realisatie van de SDG's en bedankte voor de inzet: 'Het is een groot geschenk getuige te mogen zijn van jullie passie en enthousiasme.'

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Koningin Mathilde is ambassadrice van de Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen ofwel SDG's (Foto UN)

BEN JE NOG MEE? DE VIER GROOTSTE VERANDERINGEN BIJ VLIR-UOS

In 2016 is er heel wat veranderd bij VLIR-UOS en in de universitaire ontwikkelings-samenwerking. We zetten de vier grootste veranderingen op een rij:

1

Naar vijfjarenfinanciering

Vanaf 2017 verloopt de financiering van de universitaire ontwikkelingssamenwerking door de federale overheid via vijfjarenprogramma's. Dat is goed nieuws, want het biedt meer financiële zekerheid voor de projecten in uitvoering. Voordien moest VLIR-UOS jaarlijks financieringsprogramma's voorleggen aan de overheid.

In 2016 lanceerde VLIR-UOS verschillende oproepen voor projectvoorstellen. De geselecteerde projecten kregen een plaats in het vijfjarenprogramma 2017-2021. Minister van Ontwikkelingssamenwerking Alexander De Croo keurde dat programma ondertussen goed.

Betekent dit dat VLIR-UOS in de periode 2017-2021 geen nieuwe oproepen zal lanceren? Neen. Om tegemoet te komen aan de academische dynamiek en de wissels van PhD-generaties voorziet VLIR-UOS ook nog tussentijdse oproepen.

Om in aanmerking te komen voor de vijfjarenfinanciering liet de Directie-Generaal Ontwikkelings-samenwerking en Humanitaire Hulp (DGD) alle actoren van de Belgische ontwikkelingssamenwerking screenen op performantie. VLIR-UOS behaalde met 3,33 op 4 een sterke score en ontving een erkenning om de komende tien jaar financiering te mogen blijven ontvangen. Eerder kreeg VLIR-UOS al het EFQM-kwaliteitslabel 'committed to excellence'.

Committed to excellence

2

Meer onderlinge Belgische samenwerking in de partnerlanden

Een ander onderdeel van de hervorming van de Belgische ontwikkelingssamenwerking, is dat elke samenwerking met een partnerland in het Zuiden voortaan moet passen binnen het Gemeenschappelijk Strategisch Kader (GSK) voor dat land. Een GSK is een document dat een contextanalyse bevat en een beschrijving van de prioriteiten voor de Belgische niet-gouvernementele ontwikkelingssamenwerking in dat land, vertrekkend van de nationale ontwikkelingsprioriteiten. In 2016 heeft VLIR-UOS samen met de andere ontwikkelingsorganisaties hard gewerkt om een strategisch kader per partnerland op te maken.

Wat betekent dit voor VLIR-UOS-projecten? In alle nieuwe VLIR-UOS-oproepen vragen we aan de indieners om hun projectvoorstel af te stemmen op de context- en probleemanalyse van het betrokken land, en op de prioriteiten van het GSK. Daarnaast stimuleren we ook samenwerking met andere Belgische ontwikkelingsorganisaties, zoals NGO's.

WELKE LANDEN KOMEN NOG IN AANMERKING VOOR VLIR-UOS-FINANCIERING?

20 partnerlanden voor projectfinanciering + 32 beurzenlanden:

LATIJS-AMERICA

PARTNERLANDEN

Bolivia, Cuba, Ecuador, Nicaragua, Peru en Suriname

BEURZENLANDEN

Bolivia, Cuba, Ecuador, Guatemala, Haïti, Nicaragua, Peru en Suriname*

AFRIKA

PARTNERLANDEN

Burundi, DR Congo, Ethiopië, Kenia, Marokko, Mozambique, Rwanda, Tanzania, Uganda en Zuid-Afrika

BEURZENLANDEN

Benin, Burkina Faso, Burundi, DR Congo, Ethiopië, Guinea, Kameroen, Kenia, Madagaskar, Mali, Marokko, Mozambique, Niger, Rwanda, Senegal, Tanzania, Uganda, Zimbabwe en Zuid-Afrika

AZIË

PARTNERLANDEN

Cambodja, Filipijnen, Indonesië en Vietnam

BEURZENLANDEN

Cambodja, Filipijnen, Indonesië, Palestijnse Gebieden en Vietnam

Beurzenlanden gelden voor zowel de REI-studenten als voor de zuidbursalen. Let wel: India geldt als uitzondering in 2017 nog één jaar voor REI, vanaf 2018 vervalt ook India voor REI.

3

Minder, maar beter: vernieuwing programmaportefeuille

VLIR-UOS paste in 2016 haar programmaportefeuille aan, om beter tegemoet te komen aan de behoeften van de universiteiten en hogescholen in Vlaanderen en het Zuiden enerzijds, en om anderzijds de portfolio te vereenvoudigen, in de wetenschap dat alles voortaan via landenprogramma's zal worden georganiseerd.

JOINT

JOINT staat voor 'Joint (inter)national academic networking'. Het gaat om projecten voor uitwisseling en netwerking binnen een brede internationale of nationale context. JOINT-projecten exploreren gemeenschappelijke ideeën en uitdagingen, of kapitaliseren erop, wat leidt tot de creatie van (inter)nationale allianties of tools die nuttig zijn voor andere vormen van universitaire ontwikkelingssamenwerking. De projecten hebben elk een maximumbudget van € 135.000 en duren niet langer dan drie jaar.

JOINT is een nieuwe programmalijn die de volgende VLIR-UOS-programma's vervangt:

- **Noord-Zuid-Zuid: uitwisselingsprojecten geïnitieerd via IUS-programma's;**
- **Internationale crosscuttingprojecten in transversale domeinen zoals ICT, bibliotheek, statistiek en scientific writing;**
- **Nationale crosscuttingprojecten voor thema's zoals kwaliteitsgarantie, academisch Engels, onderwijsplatformen en -ontwikkeling, en universitair management.**

OPLEIDINGEN EN BEURZEN: RATIONALISATIE EN VERNIEUWING

De Internationale Trainingsprogramma's (ITP) en de Korte Opleidingsinitiatieven (KOI) smolten samen tot één interventietype. De praktische trainingsprogramma's (ITP's) richten zich nog steeds op deelnemers met relevante professionele ervaring uit ontwikkelingslanden en kunnen georganiseerd worden gedurende 14 dagen tot 3 maanden. VLIR-UOS faciliteert de deelname van studenten uit ontwikkelingslanden met 12 beurzen per programma.

Het aanbod van één- of tweejarige masteropleidingen (ICP) wordt met ingang van academiejaar 2017-2018 vernieuwd. De selectie vond plaats in juni 2016. Elke geselecteerde opleiding heeft recht op 12 beurzen per jaar, voor een periode van 5 jaar (2017-2021). De erkenning kan verlengd worden met een bijkomende 5 jaar, mits een positieve evaluatie.

In 2015 werd voor het eerst in bijna vijftien jaar een oproep voor ontwikkelingsrelevante masteropleidingen gelanceerd. Vijftien één- of tweejarige internationale masteropleidingen (ICP) werden geselecteerd voor een periode van 5 jaar en gaan van start in academiejaar 2017-2018. Naast 12 beurzen per jaar, ontvangen de ICP's een projecttoelage in functie van het uitbouwen van een kwalitatief programma met een sterke zuiddimensie. De toelage laat toe om nauw samen te werken met partnerinstellingen en organisaties in het Zuiden, en om in het kader hiervan onderdelen van het onderwijsprogramma te delokaliseren naar het zuiden, en om tevens aan te sluiten bij lopende Zuidprojecten en in te zetten op capaciteitsontwikkeling van instellingen en staf in het Zuiden.

GLOBAL MINDS GEEFT MEER AUTONOMIE AAN DE INSTELLINGEN

Global Minds heeft als doel om de capaciteit en kennis van de Vlaamse universiteiten en hogescholen over en voor ontwikkelingssamenwerking verder uit te bouwen en uit te diepen, op drie strategische assen: onderwijs, onderzoek en sensibilisering.

Voorbeelden van acties die onder Global Minds vallen zijn:

- Een ontwikkelingsdimensie integreren in de reguliere Vlaamse curricula, onder meer via cases van Zuidbursalen en/of Zuidprojecten, gastdocentschappen van Zuidpartners, en/of ontwikkelingsrelevante onderzoeks- of stageverblijven van Vlaamse studenten in een ontwikkelingsland, ...;
- Ontwikkelingsrelevant onderzoek uitvoeren. De integratie van ontwikkelingsdimensies in zowel fundamenteel als toegepast en beleidsondersteunend onderzoek, is essentieel om de Vlaamse universiteiten en hogescholen toe te laten de noodzakelijke capaciteit op te bouwen en ervaring op te doen inzake ontwikkelingssamenwerking (projectwerk, rol als expertisecentra inzake ontwikkelingssamenwerking en ontwikkelingsproblemen in het algemeen). De instellingen bouwen zelf, op basis van thematische/strategische keuzes, een expertise op in specifieke niches;
- Sensibilisering van EEU-studenten, ingeschreven aan een Vlaamse universiteit of hogeschool, voor ontwikkelingsrelevante thema's, via een verblijf in een ontwikkelingsland, om er stage te lopen op onderzoek te doen in het kader van hun opleiding;
- Opleiden van (PhD-)studenten uit het zuiden, voor zover zij bijdragen tot de capaciteitsopbouw op het niveau van de Vlaamse instellingen zoals bijvoorbeeld debatten, wereldavonden, congressen, ...;
- Bewustmakingsinitiatieven voor studenten, medewerkers en andere stakeholders van Vlaamse universiteiten en hogescholen;
- ...

Global Minds komt in de plaats van de volgende vroegere VLIR-UOS-programma's:

- Reisbeurzen (REI);
- Vlaamse Doctoraatsbeurzen (VLADOC);
- ICP PhD
- Internationale Congressen (INCO).

De Vlaamse universiteiten en hogescholen kunnen elk een eigen invulling aan hun Global Mindsprogramma geven, op basis van de eigen behoeften en opportuniteiten, en aansluitend bij het eigen instellingsbeleid. Zo kan de ene instelling meer belang hechten aan Vlaamse doctoraatsbeurzen, terwijl de andere meer inzet op onderzoeks- of stageverblijven voor studenten, of op de exploratie van toekomstige partners.

In het geval van de hogescholen, werd op het niveau van VLHORA een programma uitgewerkt. VLHORA vertegenwoordigt en ondersteunt 13 hogescholen, die elk een deel van het Global Mindsprogramma zullen implementeren in overeenstemming met eigen doelstellingen en expertise.

Overzicht van VLIR-UOS-programma's vanaf 2017

PARTNERSCHAPPEN TUSSEN UNIVERSITEITEN EN HOGESCHOLEN IN VLAANDEREN EN HET ZUIDEN

OP NATIONAAL NIVEAU

Netwerken voor Universitaire Samenwerking (NETWORK)

Een netwerk wordt geleid door een vroegere IUS-partnerinstelling en groepeert verschillende universiteiten in een land, die samen een antwoord zoeken op een nationale uitdaging.

OP INSTITUTIONEEL NIVEAU

Institutionele Universitaire Samenwerking (IUS)

Een IUS is een tienjarig partnerschap tussen een universiteit in het Zuiden en verschillende Vlaamse universiteiten en hogescholen, ter versterking van de partneruniversiteit en om samen antwoorden te vinden op lokale en globale ontwikkelingsuitdagingen.

OP DEPARTEMENTAAL NIVEAU

TEAM

Een TEAM-project omvat samenwerking op het vlak van onderzoek, onderwijs of dienstverlening tussen twee universitaire departementen in Vlaanderen en het Zuiden, voor vier of vijf jaar.

Zuidinitiatieven

Een Zuidinitiatief is een kleinschalig project voor de uitbouw van nieuwe partnerschappen of de vergroting van de impact van eerdere projecten. De duur is maximum twee jaar.

JOINT

Een JOINT-project exploreert gemeenschappelijke ideeën en uitdagingen, of kapitaliseert erop, wat leidt tot de creatie van (inter)nationale allianties of tools die nuttig zijn voor andere vormen van universitaire ontwikkelingssamenwerking. De duur is maximum drie jaar.

CAPACITEITSVERSTERKING VAN EN AAN DE VLAAMSE UNIVERSITEITEN EN HOGESCHOLEN

GLOBAL MINDS

Global Minds heeft als doel om de capaciteit en kennis van de Vlaamse universiteiten en hogescholen over en voor ontwikkelingssamenwerking verder uit te bouwen en uit te diepen. Dit gebeurt op de volgende drie strategische assen: onderwijs, onderzoek en sensibilisering.

OPLEIDINGEN EN BEURZEN IN VLAANDEREN

Academische staf, professionals en studenten uit het Zuiden kunnen in Vlaanderen een masterprogramma of training volgen over een ontwikkelingsrelevant thema, en daarvoor een beurs krijgen.

BELEIDSONDERSTEUNEND ONDERZOEK

Onderzoek over thema's die van belang zijn voor de Belgische ontwikkelingssamenwerking, op vraag van de federale overheid en uitgevoerd door consortia van Vlaamse en Franstalige onderzoekers, met deelname van onderzoekers uit het Zuiden. Deze thema's zijn:

- Landbouw en voedselzekerheid
- Geïntegreerd landenbeleid
- Financing for development
- De implementatie van de agenda 2030 voor Duurzame ontwikkeling: milieudimensie

4

VLIR-UOS is verhuisd

In de zomer van 2016 ruilde VLIR-UOS zijn kantoren aan de Naamsepoort in voor een pand op het Julien Dillensplein, vlakbij de Brusselse Hallepoort. In hetzelfde gebouw huist ook WOB.

Op 26 oktober 2016 vond de inhuldiging van de nieuwe kantoren van WOB en VLIR-UOS plaats, in het bijzijn van de Vlaamse rectoren, vertegenwoordigers van de Raad van Bestuur van WOB en organisaties van de Belgische ontwikkelingssamenwerking. Vanuit een gedeelde locatie in Brussel willen WOB en VLIR-UOS nog nauwer samenwerken voor een inclusief en kwaliteitsvol onderwijs wereldwijd.

Julien Dillensplein 1, bus 1A, 1060, Brussel

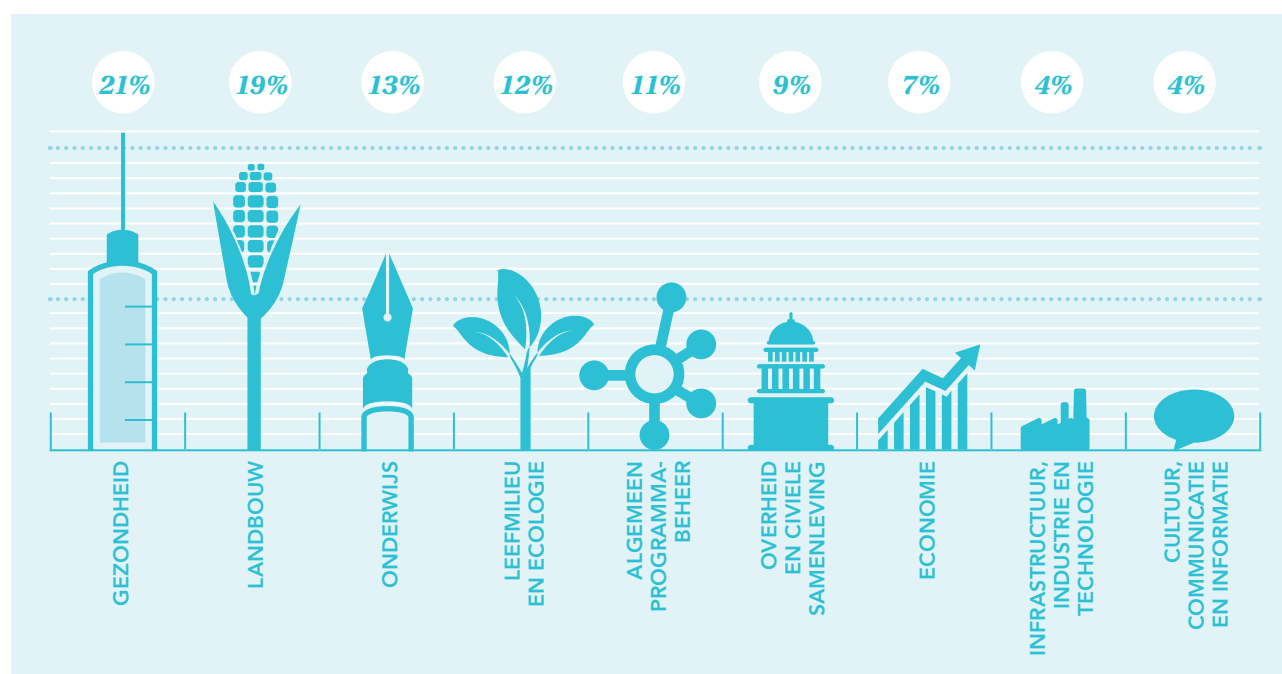
Inhuldiging van de nieuwe kantoren van WOB en VLIR-UOS, met o.a. Koen Verlaeckt (links), secretaris-generaal van het Vlaams Departement Buitenlandse Zaken, en Herman Van Goethem (rechts), rector van de UAntwerpen (foto: Hans Van de Water)

DE NIEUWE LICHTING PROJECTEN IN CIJFERS

In 2016 selecteerden de selectiecommissies van VLIR-UOS heel wat nieuwe projecten. Die gingen in 2017 van start, als onderdeel van het nieuwe vijfjarenprogramma 2017-2021 van VLIR-UOS. Wat leren deze nieuwe projecten ons? Welke evoluties zien we opduiken?

Sectoren

Als we naar de **projectbudgetten** van de in 2017 startende projecten kijken, dan vindt **40%** plaats in de sectoren **gezondheid** of **landbouw**. In de top vijf, met telkens **iets meer dan 10%**, zitten nog **onderwijs**, **leefmilieu en ecologie**, en **algemeen programmabeheer**.

Type projecten

We onderscheiden in totaal **125 nieuwe projecten**, maar dat aantal vergt enige uitleg. Het programma *Institutionele Universitaire Samenwerking (IUS)* bestaat telkens uit verschillende projecten. Neem bijvoorbeeld de nieuwe IUS-samenwerking met Bahir Dar University in Ethiopië: die telt zeven subprojecten die telkens focussen op een ander aspect, zoals waterbeheer of socio-economische ontwikkeling.

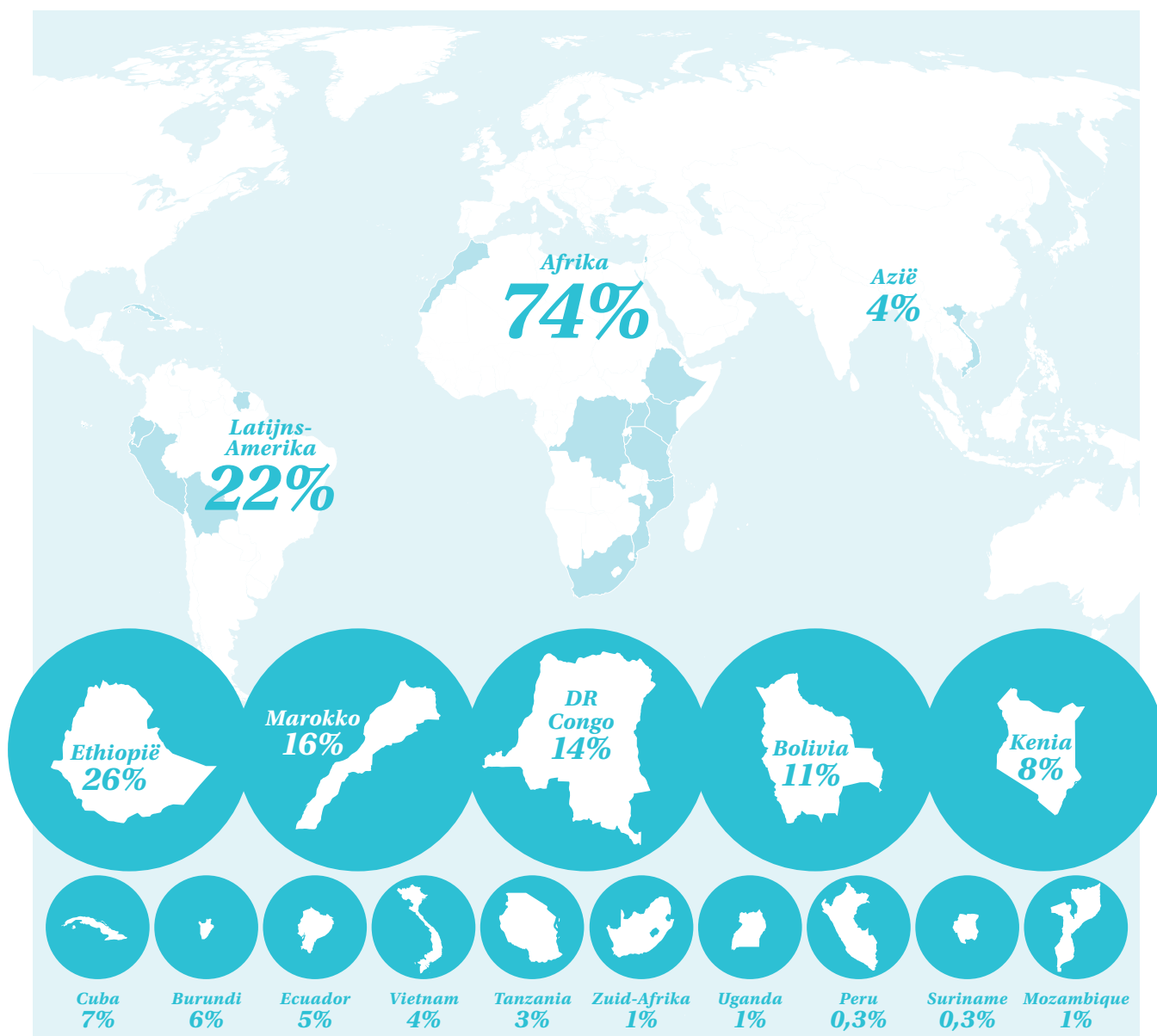
In deze telling hebben we elk deelproject meegeteld als afzonderlijk project. In **2016** werden **vijf nieuwe IUS-programma's voor de komende vijf jaar** goedgekeurd, met telkens **meerdere deelprojecten**. Daarnaast werden nieuwe **meerjarenfasen van lopende IUS-programma's** goedgekeurd. Bij het programma **NETWORK** gaat het om **één nieuw netwerk** dat bestaat uit vijf deelprojecten.

TYPE PROGRAMMA	AANTAL (DEEL)PROJECTEN
Institutionele Universitaire Samenwerking (IUS)	51
TEAM	22
Zuidinitiatieven	15
Masterprogramma ICP	15
Trainingsprogramma ITP	7
Internationale Congressen	7
NETWORK	5
JOINT	3

Landen en continenten

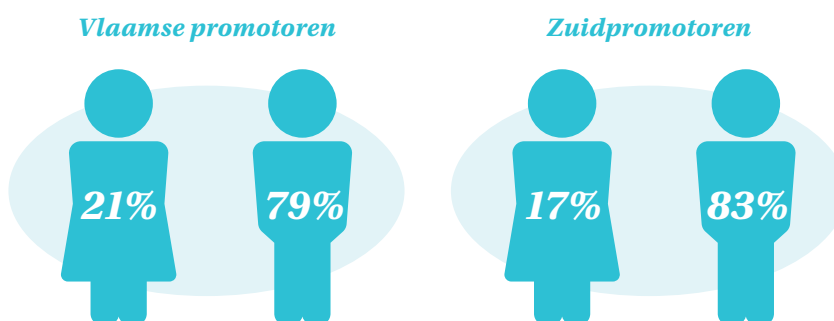
Welke landensamenwerking krijgt de **meeste middelen**? Kijken we enkel naar de budgetten voor samenwerking met Zuidlanden, dan staat **Ethiopië op de eerste plaats met 26%**, gevolgd door **Marokko (16%)** en **DR Congo (14%)**.

Wat de budgetten per continent betreft, gaat ongeveer **drie vierde van de middelen (74%)** naar **Afrika**. **Latijns-Amerika** krijgt **22%** en **Azië 4%**.

Gender(on)evenwicht?

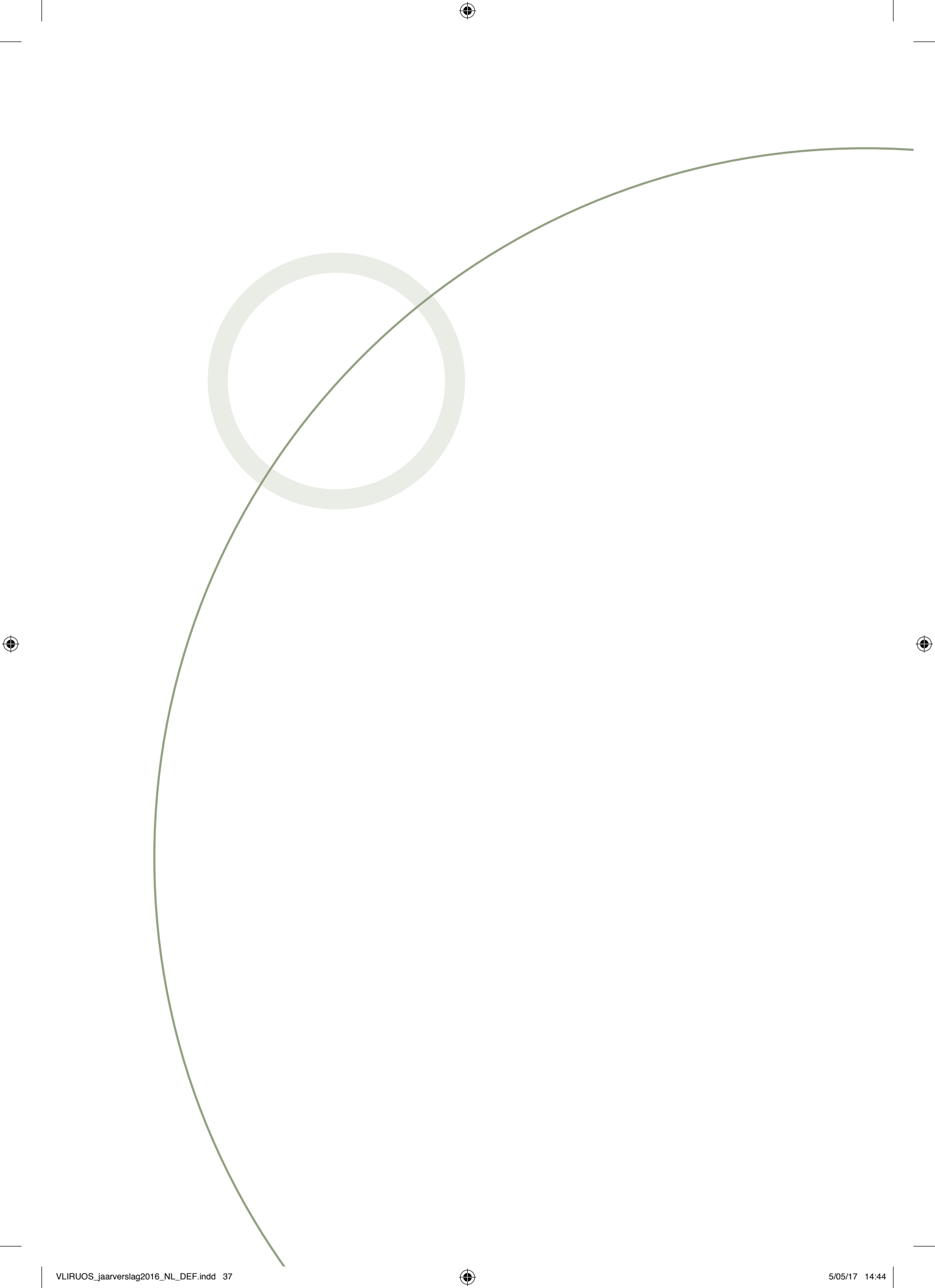
Zowel bij de Vlaamse als bij de Zuidpromotoren zien we een sterke ondervertegenwoordiging van vrouwen. Bij de **Vlaamse promotoren** is **21% vrouw**, bij de **Zuidpromotoren** **17%**. We staan nog ver van een genderevenwicht, maar toch is 21% lang niet zo slecht. **Tussen 2003 en 2015** was **slechts 13%** van de Vlaamse promotoren vrouw.

BUDGET VLIR-UOS 2016

Hieronder vind je een samenvatting van de begroting van VLIR-UOS voor 2016.

ZUIDPROGRAMMA'S	15.160.000	43,31%
Institutionele universitaire samenwerking en landenwerking (IUS-programma's, thematische netwerken, onderzoeksplatformen en andere nationale/internationale crosscuttingprojecten)	9.000.000	25,61%
Projecten met duur van 1 tot 5 jaar (TEAM, Research Initiatives Programme, Zuidinitiatieven)	6.160.000	17,53%
ONDERZOEKSPROGRAMMA'S IN VLAANDEREN	630.458	1,79%
Beleidsrelevant onderzoek: Acropolis	487.438	1,39%
Internationale Congressen (INCO)	143.020	0,41%
OPLEIDINGEN IN VLAANDEREN VOOR STUDENTEN UIT ONTWIKKELINGSLANDEN	2.861.685	8,14%
Internationale Cursussen (ICP)	2.355.032	6,70%
Internationale Trainingsprogramma's (ITP)	382.837	1,09%
Korte Opleidingsinitiatieven (KOI)	123.816	0,35%
BEURZEN VOOR STUDENTEN UIT ONTWIKKELINGSLANDEN VOOR OPLEIDINGEN IN VLAANDEREN	8.839.000	25,15%
ICP PhD-beurzen voor onderzoekers uit het Zuiden	723.200	2,06%
ICP-beurzen	6.226.080	17,71%
ITP-beurzen	719.966	2,05%
KOI-beurzen	325.794	0,93%
Coördinatiekosten, onvoorziene kosten en ICP Get Together Day	843.960	2,40%
BEURZEN VOOR VLAAMSE STUDENTEN	1.782.455	5,07%
Reisbeurzen naar ontwikkelingslanden (REI)	500.000	1,42%
Vlaamse Doctoraatsbeurzen (VLADOC)	1.282.455	3,65%
STRUCTUURKOSTEN	5.806.000	17,00%
CO ₂ -compensatie	35.000	0,10%
Opleidingskosten studenten uit ontwikkelingslanden	3.000.000	8,54%
VLIR-UOS-secretariaat en Medefinanciering UOS	2.771.000	7,88%
MARGE VOOR ONVOORZIENE OMSTANDIGHEDEN	66.402	0,19%
TOTAAL	35.148.000	100%

OVER VLIR-UOS

VLIR-UOS ondersteunt partnerschappen tussen universiteiten en hogescholen in Vlaanderen en het Zuiden, die innovatieve antwoorden zoeken op globale en lokale uitdagingen.

We financieren samenwerkingsprojecten tussen professoren, onderzoekers en docenten. Daarnaast geven we beurzen aan studenten en professionals in Vlaanderen en het Zuiden. Ten slotte werken we mee aan de versterking van het hoger onderwijs in het Zuiden en de internationalisering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

VLIR-UOS is onderdeel van de Vlaamse Interuniversitaire Raad en ontvangt financiering van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking. Meer info: www.vliruos.be

Redactie: Hans Van de Water

Coördinatie en eindredactie: Anouk Courtin

Vormgeving: Shortcut Advertising

Druk: Geers Offset

Verantwoordelijke uitgever: Kristien Verbrugghen,
VLIR-UOS, Julien Dillensplein 1, bus 1A, 1060 Brussel

Foto's cover: Centro de Aprendizaje Abierto CAA – UNALM,
Meknes UMI, AMU, IUS Bukavu, IUS Kisangani

Foto achterkant: Hans Van de Water.

De digitale versie is beschikbaar op www.vliruos.be

D/2017/10.960/1

DE BELGISCHE
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING **.be**